

Kāfai e fai tō tui puipuia: niā nā mea e tutupu

Ko nā tui puipuia ko he tahi auala e mafai ai ki tātou oi teteke te fāmai COVID-19 ma puipuia te ola lelei ma te mālohi o ō tātou komiuniti.

Puipuiga

Ko nā tui puipuia e heai he toto ki ma e avanoa ki hō he tino i Niu Hila.

Ko nā tui puipuia e puipuia ai tō ola mālōlō ma tāofia ai te fāmai, e kui atu i te gāluega puipui mahani a tō tino kae ke hauni ai ke miha ki te hiamā, kāfai koe e maua ai.

Ko te tui puipuia o te COVID-19 e gālue ke fakamalohia te 'mafai fakapitoa o te tino o te tagata ke tetekea nā hiamā' (immune system) ke ia fakaolaola na mea e takua ni antibodies ma nā hela toto (blood cells) ke tetekea te hiamā COVID-19.

Ko te fai o hō tui puipuia ko he hitepu tāua tena e fai e koe ke puipuia ai koe mai nā afāinaga o te hiamā. Kae ko te fakafitāuli lā, ko heki iloa lelei pe mafai e te tui puipuia oi teteke ke nahe fakapipihia e koe te famai, pe, ka hē maua ai foki koe i te hiamā.

E uma loa te fai o tō tui puipuia, fakamākeke pea oi fai nā faiga tūmama ke puipuia ai ke nahe pipihi te COVID-19. Fafano fakalelei ma holo ke mamago ō lima. Tale ma mafatua ki tō gaugātulilima ma nofo i te fale kāfai koe e hē mālohi. E fehoahoani tenei vaega ke puipuia ai koe, tō kāiga ma nā tahi tino.

Fakaauau pea te fakaaogāga o te COVID tracer app, fakaola te Bluetooth o tau telefoni, fai foki hō pupuni mata pe he ufi mata kāfai koe e fofou ki ei.

Haogalēmū

Heiloga lava ko te MedSafe kua fakamaliegia ana gāluega ko nā tui puipuia e haogalēmu ma aogā ke fakaaogā i Niu Hila, fātoa mafai ai ke fōki he māliliega ke fakataga ai ke fakaaogā. Ko nā tui puipuia uma o te COVID-19 e kui uma lele i nā hukehukega pe haogalēmū, ma tutuha nā tūlāfono e manakomia ke pāhia muamua.

Tui puipuia Pfizer

Ko te tui puipuia tēnei e hē maua ai koe i te COVID-19. E lua ō tui e manakomia, taki tolu vaiaho te vā. Ke fakamautinoa ko koe e puipuia lelei, manatua e lua ō tui puipuia e fai. Kāfai koe e hē avanoa ki te taimi na tuku atu, toe fakatonu he tahi taimi fakavave.

Nā mea ke mafaufau ki ei kako heki faia tō tui puipuia

Kāfai na i ei ni ō āuga fakapokepokegia pe he lagona fakahētonu nā tutupu vave lele ona ko te tui puipuia pe ko hō he tui i he taimi muamua, fakamolemole oi talanoa ki te tino na faia tō tui puipuia.

Kāfai koe e inu fuālākau e fehoahoani ke fakamānifinifi ai tō toto pe i ei hō tauale toto (blood disorder), fakamolemole oi fakailoa ki te tino e faia tō tui puipuia.

Kāfai koe e faitama pe fakahuu pepe, fakamolemole oi talanoa ki te tino e faia tō tui puipuia, tō fōmai kāiga pe ko te fōmai failele.

**Unite
against
COVID-19**

New Zealand Government

Kāfai koe e inu nā fuālākau kaneha Keytruda, Opdivo, Yervoy, pe ko te Tecentriq, talanoa ki tō fōmai fakapitoa pe tatau ke fai hō tui puipuia.

Ko te tui puipuia Pfizer e hē fōkia ki nā tamaiti i lalo o te 16 tauhaga te mātutua ma lalo ifo, heiloga ke maua ni iētahi fakamatalaga.

Kāfai e i ei ni ō āuga o te COVID-19, fai ho hiakiga ma nofo i te fale ke maua mai tō lipoti. E mafai ke fai tō tui puipuia kāfai e maua mai tō lipoti ko koe e hē maua i te fāmai.

Ko he ā te tutupu kāfai e uma te fai o toku tui puipuia?

Ko koe e tatau ke fakatali mo he 30 minute kāfai e uma te fai o tō tui puipuia kae ke hiaki koe e te fōmai e hē i ei ni ō āuga fakapokepoke e tutupu.

Āuga e ōno tutupu

Ko nā āuga e takalahi e ōno tutupu, ko te tigā o te mea na fai ki ei te tui, tiga te ulu ma vaivai nā tino.

E tigagā nā maho, hē mālohi te tino, makalili, fiva, tigagā nā hoko ma fia huati. E iloa mai ai i kinā ko te tui puipuia e galue.

E vëia ko nā vailākau uma, ko nā tahi tino e ōno iēi ni āuga mai te tui puipuia. Ko he mea tēnei e tutupu hō ki te tino mā e hē mataloa. E iloa ai foki ko te tui puipuia e aogā, ma e hē taofia ai koe ke hē faia te tui tona lua pe kā hē faia ai au galuega mahani oi fai i nā aho takitahi.

E i ei nā āuga e ōno āfaina ai tau kavekave tāvale pe ko te fakaaogāga o ni mahini faigālua.

Ko nā āuga fakapokepokegia e tutupu kae e hē takalahi. Ko na tino fai tui puipuia e agavaka ke kikiilāgia nā itū iēnā.

Iētahi fehoahoaniga ma ni fakamatalaga

Kāfai e i ei ni ō āuga e mahalomia vëia e foliga ko te COVID-19, vëia ko te tale hohoko, e maualuga te vevela/fiva pe kua tau hē hogitia he mea pe kua hē lagona he mālie o ni meakai, nofo i tef ale ma fai hō hiakiga ki te COVID-19.

Kāfai koe e hē mautinoa ki ō āuga pe kua fakalalahi foki, telefoni te Ola mālōlō i te **0800 358 5453**.

Kāfai koe e popole ki tō haogalēmū, telefoni te **111**, ma fakailoa ki ei kua uma te fai o tō tui puipuia COVID-19 kae ke hiaki koe fakalelei.

www.health.govt.nz/covid-vaccine